

Іванна Гушул

слухач магістерської програми

Тернопільський національний економічний університет

Ірина Белова

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОРПОРАТИВНОЇ ЗВІТНОСТІ

Протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція глобальної уніфікації фінансової звітності, зумовленої як впровадженням національних стандартів обліку, що не суперечать міжнародним стандартам, так і поширенням застосування міжнародних стандартів звітності, переходом до ринкових умов ведення бізнесу, розвитком конкуренції, визнанням необхідності дотримання комерційної таємниці тощо. Все це разом зумовило значне зменшення інформативності наданої компаніями звітної інформації. Наприклад, у звітності підприємств більшості галузей економіки виключені показники, що характеризують їх галузеві особливості та обсяги виробничої діяльності (види продукції, обсяги виробництва, собівартість продукції тощо), мотивуючи це необхідністю дотримання вимог комерційної таємниці.

У зв'язку з цим окремі економісти-аналітики вважають за необхідне відновити диференційований підхід до змісту та обсягу звітності підприємств різних секторів економіки, передбачивши в ній не лише фінансові, а й виробничо-економічні показники. Ідеологи нових підходів до змісту звітності підприємств припускають, що включення до звітності визначальних не фінансових компонентів, значно поліпшить її якість і відобразить істотний вплив факторів навколишнього середовища, соціального і наглядового факторів. Тут мається на увазі інформація про використання природних ресурсів, захист прав людини і вплив бізнесу на суспільні явища та зміни клімату. Нова модель звітності розглядається як можливий спосіб отримання більш повної картини діяльності конкретного підприємства, яка відображає його ризики і можливості, досягнутий рівень і перспективи подальшого стійкого розвитку.

Різні аспекти складання корпоративної фінансової звітності підіймаються в роботах Голова С.Ф., Давидюк Т.В., Лаговської О.А., Сорокіної К.В., Ємельянової С., Сметаннікова В., Шуклова Л.В. та інших дослідників. При тому більшість авторів наголошують на необхідності удосконалення змісту корпоративної звітності шляхом розширення складу її показників не лише за рахунок фінансових, а й не фінансових даних. Але, не дивлячись на постійну увагу до питання складання звітності серед вітчизняних і зарубіжних дослідників, безліч аспектів постають невирішеними і дискусійними.

Міжнародна федерація бухгалтерів (IFA) та Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (IIRC) спільно уклали «Меморандум про взаєморозуміння», основною метою діяльності за яким є сприяння, підтримка та координація зусиль у розробці інтегрованої звітності [3, с. 32].

Спробами визначити єдині загальні принципи підготовки інтегрованої звітності можна вважати і пропозиції Комітету з Міжнародних стандартів фінансової звітності за документом «Коментарі менеджменту» (Management Commentary) та Директиву щодо вдосконалення звітів Європейського Союзу (EU Accounts Modernization Directive).

Відповідно до рекомендацій Міжнародного комітету з інтегрованої звітності (IIRC) у новій бізнес-звітності передбачається розкриття низки показників, що стосуються: огляду організації і бізнес-моделі; опису середовища, в якому працює організація, у тому числі ризиків і можливостей; стратегічних цілей і шляхів їх досягнення; корпоративного управління і винагород; виробничих показників, у тому числі фінансових і нефінансових; прогнозу на майбутнє [9].

Потреба у складанні інтегрованої звітності виникала як під впливом внутрішніх факторів (менеджмент підприємства починає глибше розуміти існуючі зв'язки між показниками діяльності підприємства та процесами, що відбуваються за його межами), так і зовнішніх (користувачі звітності за межами підприємства прагнуть мати інформацію не лише про ретроспективні фінансові показники діяльності підприємства, а й про майбутній його вплив на економіку, суспільство та екологію, про перспективи розвитку та можливості створювати нову вартість, задовольняти зростаючі потреби інвесторів та суспільства в цілому).

Важливими передумовами впровадження інтегрованої звітності є:

1) вимоги зовнішніх зацікавлених сторін: населення, регіональних адміністрацій, неурядових організацій, споживачів, постачальників і підрядників, інвесторів, акціонерів, працівників підприємства, громадськості, засобів масової інформації (ЗМІ), наукових працівників тощо;

2) поліпшення операційної діяльності та покращання репутації підприємства: зростання продуктивності праці, скорочення обсягів споживання енергоносіїв, зменшення шкідливих викидів у навколишнє середовище, покращання іміджу підприємства та зниження процентних ставок за кредитами банків, підвищення вартості акцій і т. ін.;

3) дотримання нормативних актів, дія яких поширюється на українські підприємства: принципів Глобального договору ООН відповідно до «Керівництва із звітності у сфері стійкого розвитку» міжнародної організації Global Reporting Initiative (GRI); стандартів серії AA1000 Міжнародного інституту соціальної та етичної звітності; міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) та ін.

Корпоративна звітність – гармонізація фінансової та нефінансової звітності, де узагальнено інформацію про фінансовий стан та результати фінансово-господарської, соціальної та екологічної діяльності підприємств, що дає можливість оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та визначити стратегічні аспекти розвитку. Головною метою корпоративної звітності є надання достовірної інформації про всебічну діяльність підприємства відповідно до стратегічних завдань та моделей управління.

Інформація, що подається у корпоративних звітах, повинна бути дохідливою і розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони володіють достатнім рівнем знань та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Корпоративна звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні і майбутні події, підтвердити і в разі потреби скоригувати їхні оцінки, зроблені в минулому.

Корпоративна звітність повинна бути достовірною. Інформація, подана в корпоративній звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок і перекручень, які могли б вплинути на рішення користувачів звітності.

Корпоративна звітність повинна надавати користувачам можливість порівнювати:

- корпоративні звіти підприємств за різні періоди;
- корпоративні звіти різних підприємств.

Головна ідея побудови корпоративної звітності акцентується на стратегії підприємства, наданні своєчасної достовірної та прозорої інформації для прийняття рішень, залучення зацікавлених інвесторів, стійкості бізнес-моделей підприємства.

Практика соціально-відповідальних компаній свідчить, що корпоративний звіт – це інструмент взаємодії всередині компанії, тому що процес підготовки звіту допомагає комунікувати зі співробітниками. Так, підготовка соціального звіту об'єднує різні групи співробітників, які вчаться працювати з новими форматами даних і аналізувати інформацію. Крім того, соціальна звітність – це додатковий PR для компанії, а також можливість отримати зворотній зв'язок як від працівників компанії, так і інших стейкхолдерів.

Як правило, успішна підготовка корпоративного звіту включає перелік таких елементів як:

1. Ентузіазм керівництва. Адже соціальна відповідальність бізнесу – це, насамперед, соціальна відповідальність керівника.

2. Ефективна комунікація. Донесення соціальних цілей до підлеглих працівників, чітке розуміння ними своїх обов'язків.

3. Командний підхід у підготовці звіту.

4. Підготовка збору даних. Підготовка, збір і обробка у повному обсязі необхідної для звіту інформації.

5. Подання збалансованої інформації. Позитивні моменти слід поєднувати із наявними проблемами і недоліками в діяльності, використовувати самоаналіз і критику, що ведуть до успіху.

I. Дерун пропонує таку класифікацію усієї звітності, яка містить нефінансові дані діяльності організації:

– окремі звіти як додатки до фінансової звітності, які не регулюються Національними стандартами бухгалтерського обліку, МСФЗ (IAS/IFRS) чи GAAP US (наприклад, звіти про додану вартість, звіти про інтелектуальний капітал, звіти про зайнятість, звіти про корпоративне управління, екологічні звіти тощо);

– інтегрований звіт (звіт сталого розвитку, соціальний звіт тощо), який охоплює всі фінансові та не фінансові дані суб'єкта господарювання [3, с. 12]

Поряд із цим корпоративна звітність, що подається в режимі реального часу, потребує більшого рівня впевненості в наявності її якісних характеристик достовірності, доречності і т. д., тобто у цьому зв'язку зростає роль проведення більш оперативного аудиту та інших супутніх послуг. На готовність платити більше за інформацію в режимі реального часу, що має зовнішнє підтвердження, зголосилися 75% опитаних інвесторів [5].

Загалом концепція соціальної відповідальності передбачає поетапний процес, який включає планування (ідентифікація зацікавлених сторін, визначення цінностей і завдань компанії); складання звітності (виявлення найбільш актуальних питань, визначення індикаторів оцінки, збір і аналіз інформації, підготовка звіту) і проведення аудиту зовнішньою організацією [5].

Аудит корпоративної звітності – це процес, який потрібен для підтвердження як цифр звіту, так і тверджень, які у ньому викладені, і системи збору даних й процесу, за допомогою яких був сформований звіт.

Завдання аудитора – підтвердити те, що написано у нефінансовому звіті і перевірити, чи викладено у ньому те, що має бути висвітлено. Сьогодні аудит можуть проводити компанії “великої четвірки”, до якої входять Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers, Deloitte та KPMG. Також сьогодні активно розвивається на українському ринку аудиторська компанія BDO, тому можна говорити про “велику п'ятірку”. Окрім цих компаній, аудит можуть проводити різні сертифікаційні органи. Також є приклади запуску експертних панелей при державних (некомерційних) організаціях [2].

Серед основних проблем корпоративної звітності виступає проблема щодо узагальнення інформації в даній звітності. Суть зазначеної проблематики полягає в тому, що характеризуючі показники соціальної відповідальності здебільшого виражені в якісній оцінці і не передбачають їх відображення в грошовому вимірі, що в майбутньому потребує додаткового перетворення або переміщення в певний контекст. Як правило, для управлінців потрібна інформація, яка виражена у грошовому вимірнику і відповідає основним вимогам якості інформації: достовірності, зрозумілості, доречності та зіставності. Такого роду інформація, що буде викладена в корпоративній звітності, буде корисною для менеджерів і стане основою для аналізу, планування і прогнозування, що дасть можливість зміст нефінансової звітності подати в такому вигляді, який буде сумісним із фінансовою звітністю.

Процес складання корпоративної звітності повинен виступати як ефективний механізм, за допомогою якого буде проходити інформування громадськості про фінансовий стан та соціальну відповідальність бізнесу. Такий зворотній зв'язок від більшої доступності

інформації стане кроком уперед на шляху до ефективного діалогу компаній із суспільством та вибудовування постійного компромісного процесу з усіма групами зацікавлених сторін.

Отже, для збору і опрацювання нефінансової інформації необхідними є створення функціональних ІТ-систем, використання веб-технологій і забезпечення доступу до розкриття показників у режимі on-line, що сприятиме зниженню витрат на підготовку нефінансової звітності та підвищення її прозорості. З метою підготовки та практичного впровадження інтегрованої звітності у фінансово-господарську діяльність підприємств необхідно забезпечити виконання низки вимог, а саме: розробити форму і структуру інтегрованої звітності; визначити ступінь її регламентації та стандартизації (що досить важливо для бухгалтерів України, які за роки командної системи управління звикли до нормативної регламентації усіх форм звітності та методики розрахунку найважливіших показників); налагодити організацію подання та оприлюднення інтегрованої звітності; передбачити, по можливості, її облікове забезпечення та контроль якості.

Нині в Україні мало підприємств, які подають корпоративну звітність. Це зумовлено низьким рівнем корпоративної культури, відсутністю належної класифікації, фінансовими витратами і т. ін., тому основним завданням у сфері впровадження корпоративної звітності на підприємствах України виступає розроблення інструментарію, за допомогою якого буде можливість адаптації до економічних умов нашої держави стандартів із соціальної відповідальності бізнесу.

Список використаних джерел

1. Брич В.Я., Корман М. М. Психологія управління: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 379 с.
2. Глива А. Соціальна звітність: досвід Metinvest та Ernst & Young [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ua/articles/>
3. Гриценко О.І. Тенденції та проблеми формування інтегрованої звітності суб'єктами господарювання. Молодий вчений. 2014. № 2 (05). С. 31–34.
4. Дерун І. Корпоративна соціальна звітність як додаток до фінансово звітності. Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. 2015. № 10(175). С. 10–17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visnyk.socionet.ru/files/175_10-17.pdf.
5. Левченко Г.М., Волк О.М. Соціальна відповідальність у контексті тенденцій етичного інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mre/2011_2/5_6.pdf.
6. Макаренко І.О. Сучасні тенденції складання і подання корпоративної звітності. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір. 2014. № 1(105). С. 410–416 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.libs.ubs.edu.ua/materials/konf/zbirnyk_2014_06_11_13.pdf.
8. Пуцентейло П.Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2015. Вип. 11. С. 224-232.
9. Сорокіна В. Нова модель фінансової звітності для бізнесу [Електронний ресурс]. Україна фінансова: Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/101.htm
10. Язлюк Б.О. Волошина В. В. Організація обліку витрат операційної діяльності в умовах комплексної автоматизації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. Вип. 15. С. 118-121.
11. Язлюк Б.О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 194 с.